

INGEZONDEN.

WAARDE PARTYGENOOTEN!

Gy zult u wel verbaasd hebben, dat ik, die toch met u instem in uw meening over de buitenlandsche politiek der S.D.P., u niet ~~meer~~ hielp.

Ik heb evenwel gedaan wat ik kon. Dit zal u blyken als ik u in het kort een overzicht geef *van de beweging in 1917.*

Ik was het nooit geheel eens met de buitenlandsche politiek der Tribune, ik vond haar altyd te eenzijdig. Maar zooland Amerika niet meedeed, hield ik haar voor ongevaarlijk. Toen Amerika meedeed, begon ik het ernstiger in te zien.

De houding van de Tribune by het offensief van Kerenski in Juli 1917, toonde my dat de redactie op den verkeerden weg ging. Maar ik kon my toen niet by u aansluiten, omdat ik meende dat gy een pacifistische propagande voerdet: vrede tot elken prijs. *Daarvoor was ik ook niet eens.*

Ik schreef toen particulier aan de redactie, dat, en waarom, ik het niet met haar eens was.

Toen schreef Luteraan *in de Tribune* een uitstekend artikel tegen de Entente, dat in het nummer van 4 October, als ik my niet bedrieg, opgenomen werd. De redactie antwoordde daarop, zonder op de eigenlyke zaak in te gaan, op onwaardige en laffe ~~manier~~ *wijze*. - Ik zag toen dat het verboden was in de Tribune tegen de Entente te schrijven, en ik begreep het ernstige van den toestand.

Ik schreef toen twee artikelen. Een om Luteraan tegen de redactie te verdedigen, één om de buitenlandsche politiek der redactie te bestryden. Ik zond die ongeveer half october.

Daarop schreef de redactie my officieel, dat als ik die stukken plaatste, zy, Wynkoop en Ravesteun, hun candidatuur voor de Kamer zouden intrekken, dat de stryd tusschen ons dan was uitgebroken, en dat zy my als tegenstander zouden behandelen.

Dit overtuigde my niet, - myn artikelen waren geheel zakelyk en onpersoonlyk, - maar tegelykertyd schreven Meur. Roland Holst en Pannekoek my dat zy my OK DEN TOESTAND IN DE PARTY aanrieden het eerste artikel niet te pllassen, en het tweede te veranderen.

Daar ik van den toestand IN de party NIETS wist, meende ik hieraan gehoor te moeten geven, hoewel ik vermoedde dat de beide partygenooten ongelyk hadden. Ik schreef toen terstond aan de redactie my myn tweede artikel terug te sturen, opdat ik het dadelyk kon veranderen.

Maar hoeveel ik ook schreef en telegrafeerde aan Wynkoop, hy zond het niet. Ik schreef en telegrafeerde herhaaldelyk. Eindelyk gaf ik aan Pannekoek de opdracht het te halen, en zoo kreeg ik het ten slotte, half December. Ik zond het toen, veranderd, tegen Kerenski, maar Wynkoop plaatste het eerst 18 Februari, en het gedeelte over het Engelsch en Amerikaansch Imperialisme, natuurllyk opzettelyk eerst NA het Congres der S.D.P. Hy wilde voorkomen dat ik invloed uitoefende.

De redactie antwoordde eerst in Maart. En daarop antwoordde ik eind Maart, of begin April. En dat artikel is nu in Juli, na de verkiezingen, verschenen. De redactie wilt

208/12

de niet dat ik invloed uitoefende.- En de redactie liet, hoewel ik geschreven had dat zy den datum onder myn artikel moest zetten, den datum weg.

Gy ziet dus, partygenooten, dat ik gedaan heb wat ik, van uit het buitenland, kon.-

Gy ziet dus ook, dat de redactie alles heeft gedaan wat zy kon om my het geven van myn meening onmogelyk te maken, en ik vraag u dus, om in het vervolg, (hoewel ik zal blyven voortgaan te TRACHTEN in de Tribune te schryven) myn artikelen over de buitenlandsche politiek van het internationale proletariaat in de „Internationale“ op te nemen.

Gy kunt op myn vaste, en, naar ik hoop geregelde medewerking op dit punt rekenen.

Wy moeten alles doen om het Nederlandsche proletariaat de juiste buitenlandsche politiek, die trouwens in het nauwste verband staat met de binnenlandsche, te doen volgen.

Met partygroet,

H. GORTER.

6 Sept.

~~20 Augustus.~~ 1918.

209

Sporweg Station 1903

A1

Ingezonden

in geplaatst

209/11

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

Geachte Redactie

Vele partijgenooten hebben met verbaaring en verontwaardiging het hoofdartikel in het blad van Maandag-avond gelezen, en zij zullen gaarne een nadere toelichting en rechtvaardiging van uwe houding zien. Uwe persoonlijke meening over het al of niet wenschelijke van een transportstaking bij ^{een eventuele} de openbare behandeling der dwangwetten hebt op Zondag bl. op de algemeene vergadering van het comité van verweer met de hoofdbesturen te berde kunnen brengen.

Nu het comité, blyuens ~~de~~ bevestiging, op de ingeslagen weg voortgaat, ~~is~~ ^{kan} nu daaraan tegen overgesteld advies ~~een~~ een verbreken van de ^{par verkiezen} ~~een~~ een vergrijs tegen de andere verenigingen, een benadeeling van de ~~arbeiders~~ ^{aan meer voorges. partij.} beweging. Bovendien kan uw zwakke en weifelende houding, ~~dat~~ ^{protest} die niet in overeenstemming is met de kracht der ^{protest} beweging tegen de wetten, slechts dienen, om de bezittende klasse en de regering ^{te bemoeiden} ~~te~~ te hantelen. ^{Leijnt nu zijt wat begint te aartelen,}

^{shelken} Slechts ~~de~~ ^{denen} om wankel te brengen in de vastbeslotenheid der arbeiders om de ~~aanpak~~ ^{leiding} van het comité ^{te volgen}; daarom is het een ^{met verhooren}

~~Hier de leiding bij het comité van verweer berispt, ^{te volgen} de partijgenooten arbeiders deze leiding volgen, behoudt het advies bij het comité.~~

(Leijnt nu zijt wat begint te aartelen,)

41

Waarom afkeuring

209/2

Nu de hoofdredacteur van ons blad gemeend heeft, niet aan mijn verzoek te moeten voldoen, om nadere opheldering over zijn houding te geven, maar integendeel mij wil voorstellen als een valschen aanklager, die er op uit is hem persoonlijk te beledigen, en nu hij reeds van te voren op het aamstaand congres een berseps doet, nu acht ik mij verplicht ten behoeve van ^{de} partijgenooten ~~van de partijgenooten in te beledigen~~, eenzijdig uitvoeriger datgene aan te wijzen, waarop mijn afkeurend oordeel over zijn handelwijze zich grondt.

U wil daarlater, of een groote werfstaking bij het in openbare behandeling nemen van de wetten wenschelyk of afkeurewaardig is, en een oogenblik als onderstellig aannemen, dat Twelstra's meening juist is, dat ze meer kwaad dan goed zou doen. Is dit zoo, dan is toch veilig aan te nemen, dat het komitee van verweer daarvan de ~~waarde~~ waarheid ook kan inzien. Aan die komitee leden had hij zijn meening kunnen voorleggen, en als die ^{meening} hem alleen bekende feiten berust, had hij aan het komitee die ~~feiten~~ overtuigende feiten kunnen mededeelen. Dan zou het komitee, indien overtuigd, eenvoudig nalaten die werfstaking uit te schrijven; als het komitee dit naloot, breekt ze ook niet uit, want de afspraak is, dat de arbeidersorganisaties enkel het sein van het komitee afwachten. In dit geval was dus het artikel "Wat nu" volkomen overbodig, en kon het enkel strekken, aan den vijand, de besittende klasse, de zwakheid ~~van de beweging~~ van de beweging te verraden.

Is het komitee echter niet overtuigd geworden, wat wil hij dan met zijn artikel? Heeft het uitwerking (en om uitwerking te hebben, ~~is~~ het toch geschreven) dan zal het aarseling brengen bij de arbeiders, of zij zijn raad zullen volgen, of die van het komitee. Flinke handelen is niet te verwachten van mannen, die in twyfel gebracht zijn, of ze misschien niet dom handelen, en die geen vertrouwen meer in het advies van hun leiders hebben. Ontbrekt echter aan de daad beslistheid en algemeenheid in uitvoeren, is er twyfel, aarseling, verdeeldheid, dan is een geweldige nederlaag en ruïne zeker, terwijl bij algemeene flinke deelname op zijn ergst enkel het doel van den strijd niet bereikt wordt, en de innerlyke vrucht en gestotenheid van de arbeidersorganisatie bewaard blijft. Daarom heopen wij, dat alle arbeiders vastbesloten de leiding van het komitee alleen volgen zullen, die ook de meeste kans heeft, de beste te zijn.

Nu was er op den dag, voorafgaande aan het bevuiste hoofdartikel, een gekombineerde vergadering van de hoofdbesturen. Hier, zoo was zijn plicht geweest, had ^{Troelstra} hij, liefst ~~ook~~ overleg met het partijbestuur, zijn inrichten en de hem bekende feiten kunnen en moeten mededeelen, om hen te overtuigen. Is dit geschied en gelukt, dan was het artikel overbodig en ontaktisch tegenover den vijand, dus een benadeeling van de verweerbeweging, tenzij die vergadering hem verrocht heeft het te schrijven, in welk geval op haar het verwijt valt en op hem geen blaam rust. Is ^{dit} echter, zooals uit zijn wijze van schrijven wel blykt, ~~het~~ of niet beproeft (hetzij in eigen overweging, hetzij op raad van het partijbestuur), of niet gelukt.

Dan is het artikel "Wat nu" den volgenden avond weinig minder dan verraad, dat door de partij niet mag goedgekeurd worden. Door zonder overleg met, of tegen de opinie van de bondgenooten aldus een raad te geven, die door de wijze, waarop hij gegeven werd, schadelijk moet werken op de eengezindheid der beweging, stelt onze partij zich, in den persoon van haar hoofdredakteur tegenover de beweging, los van de anderen, volgt zij een eigen weg. Iets, dat op zedelyken moed gelijkt, kunnen wij hierin niet ontdekken; enkel den moed, om onsolidair te zijn. De eerste eischt bij elke zware strijd is solidariteit, en die heeft hier ontbroken bij het orgaan der partij. Dat is het in zijn handelwijze, wat verontwaardiging wekt en rechtvaardiging eischt; dat is in strijd met wat goede socialisten betaamt, en ik kan niet aannemen, dat de partij dit optreden van Troelstra goedkeurt.

Uet gaat dus, dit worde wel begrepen, niet om de vraag, of een groote verontwaardiging nuttig of schadelijk zou zijn. Over die vraag kan men van meening verschillen; ik ben het op dit punt met H. Roland Wolst eens, en acht het bovendien ^{onvermijdelijk} ~~vanzelfsprekend~~, dat het spoorwegpersoneel door algemeenestaking inwillig van zijn eischen zal trachten te krijgen, als het de laatste maal is, dat dit vóór dreigende aanneming der wetten mogelijk is. Alj verwijten nu aan Troelstra niet, dat hij daarover een andere meening heeft; wat wij afheven is, dat hij die vraag behandelt daar waar die niet behoort, en daardoor tegen de eenheid der verweerbeweging ingaat. Daardoor wordt de blaam van onbetrouwbaarheid op onze partij geworpen.

Troelstra spreekt, als een soort verontschuldiging, er telkens van, dat de beweging in een anarchistische sleur is geraakt, en zich gedaasteloos laat meeslepen in een anarchistisch avontuur. Nu acht ik het wel wat wonderling, dat al die hoofdbestuurders, waaronder zoovele bekwaame en ontwikkelde partijgenooten, allen in die sleur gedachteloos zouden meelopen en Troelstra alleen een heldere blik en nuchtere berinning zou houden. Ook in het hoofdstuk "Reactie kweekt anarchie" — waarin wij terloops op dit wonderlijke willen wijzen, dat de bourgeoisie bedreigd wordt met een verdrinking van het anarchisme, terwijl toch zij niet verwaring kan, en Troelstra op heel wat meer gronden moet weten, dat anarchisme veel minder gevaarlijk is voor de bourgeoisie, dan sociaaldemocratie, zoodat op dien grond de bourgeoisie, als ze door reactie anarchisme ging kweken, juist zeer verstandig zou handelen — ook in dit artikel, zeggen wij, blyft zijn meening, dat het anarchisme de huidige beweging zou beheerschen. Niets is minder waar. Een algemeene werkstaking voor politiek doel heeft hy zelf dikwyls en terecht als sociaaldemocratisch aangepresen; nu gaat het niet eens om een algemeene ^{entel} maar om een groote werkstaking voor politiek doel. Door met ons en de valvereenigingen mee te werken in een beweging, die geheel politiek karakter draagt, handelen de anarchisten in onze lijn; door hun medewerking toonen zy — en dit is te prijzen — dat by hen de natuur sterker is dan de leer, toonen zy met de daad, de noodzakelykheid van politieke actie in te zien. Als soms eens een entele van hen nu en dan gedroomd mocht hebben, uit deze beweging een algemeene werkstaking te smeden, dan heeft de nuchtere werkelijkheidszin van de leiders der valbeweging dit van meet af aan verhinderd. De beweging is in werkelijkheid een gezond stuk klassenstrijd, juist zoodals die volgens s. d. inzichten moet zyn.

Voor een werkstaking uit sleur behoeven wij niet bereed te zyn. Wij kunnen ten volle vertrouwen, dat ~~de~~ tot komitee van verweer gekombineerde hoofdbesturen zorgvuldig het voor en tegen zullen overwegen en daarnaar handelen. Vreemd is het wel, dat in het begin Troelstra zoo vol geestdrift voor een groote werkstaking was en er blybaar ~~de~~ noodlottige gevolgen niet van zag, en nu daarvoor zulk een angst toont. Die angst voor de heillooze gevolgen, die hij herhaaldelyk zoo vreeselyk en bloederig schetst, is meer het gevoel van de kleine burgerij, die by staking en ontrent

in het land haar zaaijes niet doen kan, dan van de arbeidersklasse, die er niet veel bij te verliezen heeft, maar het als elke ernstige zaak, ernstig en bedaard opvatten en overwegen moet.

Laat ik ten slotte den lezers van ons blad het huwaud voor oogen houden, dat de hoofdbestuur heeft gesticht voor de partij in het bijzonder en voor de verweerbeweging in het algemeen. Ze moet daartoe even den toestand aangeven van de arbeidersbeweging, zooals ik ze uitvoeriger geschetst heb in de Nieuwe Tijd van Maart. Er begon in den laatste tijd wat toenadering te komen tuschen de partij en de vakbeweging; de vakbonden, oorspronkelijk uit anarchistische school voortgekomen waren, hadden zich meer en meer aan de werkelijkheid aangepast en gingen zich telkens met de politieke bemoeien, waarbij ze met onze partij in aanraking en samenwerking kwamen. Ze werden nog afgestooten door een gemis aan inzicht in wat sociaal democratische politiek was, terwijl het optreden onzer kamerleden, dat door gemis aan steun op een breede arbeidersmassa soms te klein burgerlijk en te uitsluitend parlementair was, niet bijzonder kon strekken dit misverstand weg te ruimen. Misverstand en wantrouwen waren de hindervalen, die nog te overwinnen waren. Toen kwam de spoorwegstaking, kort daarop gevolgd door de dwangwetten; alles wat proletarisch dacht en voelde, vond elkaar onmiddellijk in een eendrachtigen politiekeen strijd. De bergen van wantrouwen en misverstand smolten weg; men kon nu verwachten, dat de eenheid in de arbeidersbeweging spoedig zou komen, dat de lange onheilvolle ~~opstand~~ ^{broedertwist} in de vakbeweging uit zou zijn, nu men elkaar beter had leeren kennen; dat (in't voorbygaan meegezien) Het Volk er geheel boven op zou komen als het arbeiders orgaan; dat, in 't kort, de geheele arbeidersbeweging een machtige versterking zou ondergaan in eenheid en onderling vertrouwen van binnen, kracht tot strijd naar buiten. Dat was als 't ware met zekerheid te voorspellen; Van der Gies noemde daarom 20 Febr., den slichtingsdag van het comité een gedenkwaardigen dag, het begin van een nieuw tijdperk. Men maakt niet voort niets te samen zullen een strijd door; en het zou mij zeer verwonderen, als op die hoofdbestuurvergadering te Maart deze betere geest al niet gebleken is.

Nu komt het bevruste hoofdartikel, waarin de politieke leider van de S D A P zich zoo onsolidaire toont, en een eigen politiek gaat drijven, los van de groote beweging. Opnieuw wordt nu het oude wantrouwen weer opgeroepen; het lyna overwonnen misverstand, dat in de S D A P onbetrouwbare politici ziet, die

voor eigen doeleinden van de arbeidersbeweging profiteren willen, krijgt
 meer nieuw voedsel. De vuurproef, waarin nu voor ieder arbeider
 blyken zou, dat zij de ware arbeiderspartij ~~is~~, is geheel anders,
 dan andere partijen, en dat wij onder politieken strijd nu wat
 anders en meer verstaan, dan parlementaire tactiek, deze vuur-
 proef heeft zij, voor zoover hare politieke leiding betreft, niet
 doorstaan. Thans dient de partij te toonen, dat zij wat anders is,
 dan haar redakteur haar wil doen voortkomen, en dat op haar
 solidariteit wel te rekenen is. Ye noemde het een oneer voor
 de partij; het zal, vrees ik, blyken, dat het ook een groote schade
 voor de partij is. En dan is het tegelyk een schade voor de
 geheele arbeidersbeweging. Zoolang de eene helft, een groot
 deel van de klassebewuste vakbeweging, wantrouwend staat
 tegenover het andere deel, de politieke partij, die loch op de
 juiste beginselen berust, zoolang is de kracht van het geheel
 gebroken. Waar vertrouwen in en samenwerking met de SDAP
 de vakbeweging machtig zou versterken, zal door dit pas gemaakte
 wantrouwen ook de vakbeweging verraakt worden.

Natuurlyk zal dit onmiddellyk de tegenwoordige Beweging van
 verweer verzwaaken, waarin onderling vertrouwen der samenwer-
 kende fracties zoo noodig is. Men kan er zeker van zijn, dat de
 bezittende klasse door zooiets haar moed om de voorgestelde wetten
 er door te halen, voelt stijgen. Zij was teruggeweken voor die
 prachtige eensgerinde ~~beweging~~ en daardoor sterke massabeweging,
 die boven het stoutste hopen ging. Dat de minister na de inter-
 pellatie niet beslist verklaarde, de wetten te zullen handhaven,
 was een eerste succes; het voorloopig verslag toonde ook de
 aarreling der regeerders. Nu werpt de hoofdredacteur plotselig
 verdeeldheid, wantrouwen in de beweging. Tevergeefs zoeken wij
 naar een antwoord: waarom, met welk doel? welk noodlottig
 inzicht, welk verkeerd overleg heeft hem hierbij geleid? Nu
 zal alles in het werk gesteld moeten worden, om het aangerichte
 kwaad te herstellen; waanschyntlyk zullen we gelukkig een
 maand tijd daartoe hebben. Dit zal de plicht en de taak zijn
 van de partij, door ~~witte~~ te toonen, dat zij met dit optreden
 van Troelsba niet meegaat, en wat anders is, dan oud, en nieuw
 opgewekt wantrouwen haar wil doen voortkomen. Daardoor zal
 de beweging haar oude kracht kunnen behouden en in staat
 zyn, den aanslag der bezittende klasse af te weren.

Bougeoisie

En daardoor kan de staking noodig worden, die anders wellicht niet noodig zou
 geweest zyn

209/16

* Ten slotte nog een enkel woord over de wijze, waarop Troelska ons optreden meende te moeten beschouwen. Het is ons geen oogenblik ingevallen te meenen, dat hij ~~want hij deed, met zijn~~ ~~placiet~~ ~~acties~~ of zich door onzuivere beweegredena liet leuten. Wij ↔ schrijven zijn verkeerd optreden toe aan gemis aan inzicht, niet overzien van het toestand verkeerde denbeelden over hoe de beweging is, en hoe ze zijn moet. Aan persoonlijke goede trouw wordt niet getwijfeld; ||| moet echter een openlyke afkeuring van zijn beleid, op een oogenblik dat het voor de beweging noodig is, dadelijk als persoonlijke beleediging gekwalificeerd worden, dan wordt hiermee aan alle kritiek de weg afgesneden. Dat zijn geweten gerust is en dat hij vrede vindt in zichzelf: wy zullen de hooge waarde derer kritieken voor hemaelf geen oogenblik in twyfel trekken; maar voor ons, voor de partij zijn zij niet voldoende. Over vele menschen zijn er niet geweest. Die met ~~gerust~~ ^{gerust} geweten, maar door verkeerd inzicht geleid, aan de arbeiders nadelige of vijandige daden gedaan hebben. Troelska heeft de beweging op zijn wijze willen dienen; maar als die wijze verkeerd is, ~~moeten~~ ~~wij~~ ~~de~~ ~~wil~~ ~~niet~~ ~~voor~~ ~~de~~ ~~daad~~ ~~nemen~~. Wij achten het onse plicht er op te wijzen, dat de partij zichzelf en daardoor de geheele arbeidersbeweging groote schade zal toebrengen, als zij dit optreden van haar hoofredacteur niet met beslistheid afkeurt. -

Ant. Dammewer

~~Abschreef het voorgaande lag gered, toen ^{ik in} het Volk van 28 Maart de ingevonden stukken van Kamel en van Menckels las. Op het demagogische stukje van Kamel ~~heeft~~ ~~ik~~ ~~niet~~ ~~antwoord~~. Het komt mij ~~er~~ ~~op~~ ~~evenals~~ ~~Menckels~~ ~~voor~~, dat bij goedkeuring van Troelska's optreden door de partij, de consequentie eischt, dat de partij zich van het Comité van verweer afscheidt. Zij zal daarby ophouden arbeiderspartij te zijn.~~

W.P.

Het zal u niet kunnen verwonderen, dat ik ^{het} na uw
onderschrift onder myn stukje, myn plicht acht,
niet vroeger op dese zaken in te gaan. U verzoekt u
dus, in ons blad nevensgaam' artikel op te nemen.
Tegelyk moet ik er by u op aandringen, het stuk niet
noodeloos dagen lang te laten wachten, maar het
spoedig te plaatsen

Uwvriend

W.P.

Ingeaomen stuk

niet gepubliceerd

B 1

Het ingezonden stukje was bedoeld als kort protest tegen een handeling, die tegen de eerste beginselen van solidariteit indruischte, als een poging tegelyk een nadere verklaring en rechtvaardiging te verkrijgen. Het onderschrift onder dit stukje, waarin dadelijk aan het a.s. ^{Paarsch} Congres werd geappelleerd ~~en~~, dwong mij, de gronden, waarop mijn oordeel en mijn protest steeunde, aan de partijgenooten bekend te maken. Daartoe werd het volgende stuk geschreven en aan de redactie ingeaonden:

(- - -)

Dat Troelstra dese uiteenzetting van het verdufelyke van zijn stuk „Wat nu” liever niet opnam, is natuurlyk zeer goed te begrijpen, al ~~toen~~ mocht in een blad van een democratische partij, dat niet een pervoorbyl blad van den hoofdredacteur mag zijn, dese overweging niet meekellen. Gest brachtte hij mij tot inbrakking te bewegen door een schrijven, waarin hij de gronden ~~meedeelde~~ ^{meedeelde}, die hem tot zijn noodlottig artikel geleid hadden: ~~de onderbouw van de zaak~~. Toen ik antwoordde, dat hiervan enkel bleek, dat hij ~~stata~~ ^{eveneens} op ernstige motieven had gehandeld, maar dat ik ^{eveneens} by mijn oordeel bleef en na zyn onderschrift recht had, om myn redenen de partijgenooten voor te leggen, bleef hy weigeren het stuk te plaatsen. De ^{Byeenroeping van een} ~~van de partijgenooten~~ vergadering van het C. v. U. ~~die~~ die door zijn ~~artikel~~ was bewerkt, bood nu een reden tot weigering. ~~Staat~~ ~~de~~ ~~gebeurtenissen~~ ~~ontwikkelde~~ ~~zich~~ ~~nu~~ ~~echter~~ ~~op~~ ~~onverwacht~~ ~~snelle~~ ~~wijze~~. Zoals te verwachten was

geweest, maakte de regering gebruik van de ~~aanval~~
~~aanval~~ verdeeldheid ~~in het gewone~~ die nu in de beweging
 was geworpen; zij dreef de dwangwetten er door en
 dreef de spoorweg arbeiders in een staking, die mislukte,
 doordat de groote massa overal ^{zelf} tusschen kwam aan het
 welstagen. Tegenover de algemeene oorzaken, die ~~aanleiding~~ ^{dit}
~~aanleiding~~ bewerkten, is de werking van dit artikel waar-
 schijnlijk niet van aanmerkelijke betekenis geweest; het
 is in elk geval niet ~~aanleiding~~ met beslistheid aan te wijzen,
 hoeveel of hoe weinig van de gebleken ontmoedigings en
 aarzeling door dit artikel is bewerkt. Dit verontschuldigt
 echter den schryver niet; dese had zich rekenschap moeten
 geven, dat de enige werking een ~~aanleiding~~ verdeeldis van
 de beweging, een bemoeidigings voor de regering en een
 ontmoedigings voor een event. staking moest zijn. Zieh
~~aanleiding~~ doel, dat hy wilde bereiken, had hy daarom op
 andere manier moeten aanvatten.

Na de nederlaag kwam een brief van Frelstra, dat hij
 nu het artikel ~~wou~~ plaatsen en dan met al zijn vanden
 tegelyk afrekenen. Hier was blykbaar de vriendelyke bedoeling,
 om de verontwaardiging ^{in de partij} over de anarchistische beschuldigingen
 als ~~in de partij~~ te geleiden ~~om de partij~~ wapen tegen een
 partijgenoot te gebruiken. Ik antwoordde eerst, myn stuk met
 oog op de latere gebeurtenissen ~~en~~ anders ^{wijllen} te formuleeren,
~~naar de gronden van~~ ^{de gronden van} daarna van zulk een nieuwe formulering
 van myn afkeuring van Frelstra's handelwijze af, eenerszijds
 omdat toen de felste ^{ongevonden} aanvallen van anarchistische zyde op
 hem werden gericht, en ik dus ~~er~~ liever niet aan hen ~~geef~~
~~aanleiding~~ stof voor gegronde aanvallen wilde geven; ander-
 zijds omdat ik toen al myn aandacht noodig had, ~~te~~
~~naar de gronden van~~ ~~om de partij~~ om myn eigen
 broodwinning, ~~tegen~~ die van de zyde der regering gevaar liep,
 te verdedigen, en ik daarom zag, ook het ^{congres} niet te kunnen
 bywonen. ~~te~~